

In memoriam

DR. LJUBOMIRU ANTIĆU U SPOMEN

Iako je dugo bio teško bolestan, svojim optimizmom, radnim elanom i angažmanom na mnogim znanstvenim skupovima, konferencijama i okruglim stolovima ohrabrivao nas je do te mjere da smo ostali preneugodno iznenađeni smrću dragog prijatelja i velikoga hrvatskog povjesničara i publicista, dr. Ljubomira Antića. Preminuo je u Zagrebu 14. ožujka 2015. u 69. godini života. Bavio se vrlo uspješno mnogim temama suvremene hrvatske povijesti, ali istraživanje hrvatskog iseljništva učinilo ga je glasovitim. Istražujući tu problematiku, on je hrvatsku povijest istraživao u njezinu svjetskom kontekstu. Uz napisane knjige, iseljeničku tematiku popularizirao je u medijima mnogim napisanim feljtonima, kolumnama i scenarijima televizijskih emisija.

Ljubomir Antić rođen je u Šepurinama na otoku Prviću 6. studenoga 1946. Antić je veoma često prezime u Šepurinama. Na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće nosile su ga čak 40 obitelji. Dragi pokojnik je u jednom svom kratkom prilogu o Šepurinama napisao da je „porijeklom od loze i roda o. fra Ante Antića“, kandidata za blaženika iz hrvatskog naroda. Osnovnu školu završio je u rodnom mjestu, a gimnaziju u Šibeniku. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu diplomirao je 1973. povijest i arheologiju. Godine 1980. magistrirao je na zagrebačkom Pravnom fakultetu temom „Hrvatska federalistička seljačka stranka“. Na Filozofskom fakultetu u Zadru doktorirao je 1983. temom „Naše iseljništvo u Južnoj Americi i stvaranje jugoslavenske države 1918.“ Prve radne korake napravio je u *Studentskom listu* kao novinar i urednik, ali je za prepravovjernu marksističku sredinu bio politički nepodoban, pa je taj posao morao napustiti. Posvetio se znanosti i radio u Institutu za migracije i narodnosti, Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu, Institutu društvenih djelatnosti „Ivo Pilar“ (jedan je od utemeljitelja tog Instituta), a nakon umirovljenja i kao honorarni profesor na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu. U tim institutima i fakultetima područje njegova istraživanja i predavanja bila je suvremena hrvatska povijest.

Godine 1987. izašla mu je knjiga *Naše iseljeničtvo u Južnoj Americi i stvaranje jugoslavenske države 1918*. Problematiči hrvatskog iseljeničtva posvećene su njegove knjige *Hrvati u Južnoj Americi do 1914.*, Zagreb 1991; *Hrvati i Amerika*, Zagreb 1992.; *Croats and America*, Zagreb 1997.; *Los Croatos y America*, Zagreb 2001.; *Bračanin Ivan Krstulović preporoditelj američkih Hrvata*, Samobor 2002. U jednom ovakvom prilogu ne možemo nabrajati sve znanstvene radove, pa ni samo one koje je posvetio iseljeničkoj problematiki. Objavljivao je radove u mnogim časopisima: *Radovi Instituta za hrvatsku povijest*, *Časopis za suvremenu povijest*, *Historijski zbornik*, *Migracijske teme*, *Hrvatska revija*. Bio je član uredništva znanstvenih časopisa: *Migracijske teme*, *Društvena istraživanja*, *Časopis za suvremenu povijest*, te urednik struke „Iseljeničtvo“ u *Hrvatskoj enciklopediji*. Djela su mu prevedena na engleski i španjolski jezik.

Uz probleme iseljeničtva, kojima se suvereno bavio, hrvatsku historiografiju zadužio je analizom korijena svih naših nacionalnih nevolja u posljednjih stoljeće i pol, koje je predstavio u knjizi *Velikosrpski nacionalni programi: ishodišta i posljedice*, Zagreb 2007. Ta je knjiga do sada najcjelovitiji sintetski prikaz velikosrpskih programa nastalih u 19. i 20. stoljeću. U knjizi su doneseni i izvorni tekstovi programa, a cijela analiza jasno pokazuje da velikosrpski ekspanzionistički program ima transvremenski karakter te da su agresija SR Srbije i komunističke JNA na Hrvatsku 1990. te pobuna velikog dijela Srba iz Hrvatske i njihovo sudjelovanje u toj agresiji – inspirirani tim programom. Ranije objavljene knjige: *Serbian terrorism and violence in Croatia 1990.-1991.* (suautor F. Letić), i *Srbi, obespravljani ili privilegirani*, Zagreb 1996., dobar su uvod u smisao spomenute knjige.

Prilozi dr. Ljubomira Antića istraživanju represije i zločina komunističkog režima u Hrvatskoj nadilaze uobičajene prikaze i idu od onih vrlo korisnih (objavljivanja građe) do istraživanja mentaliteta nacije koji je stvarao komunistički totalitarni režim. Pod diktaturom „verbalnog delikta“, „moralno-političke podobnosti“, krlatice „snađi se, družie“, razvijao se *homo duplex*, mentalitet koji je svoje razorne posljedice ostavio ponajprije kao moralne ruševine. Važan prilog karakteru komunizma kao totalitarnog režima i položaju intelektualca u njemu dr. Antić je pružio u knjizi građe *Sudski progoni dr. Marka Veselice. Dokumenti*, Zagreb 2013. (suautor Mato Artuković).

Antićev novinarski i publicistički rad dao je također veoma važne plodove. Spomenuli smo već njegov rad u *Studentskom listu*. Knjiga kolumni iz *Vjesnika* izašla pod naslovom *50 gledišta*, Zagreb 1999., izazvala je veliko zanimanje i svojim sadržajem i promotorima. Bio je stalni suradnik Matice hrvatske i objavljivao vrlo zapažene kolumne u njezinom *Vijencu*. Njegova razmišljanja o pojedinim problemima suvremene hrvatske povijesti sigurno će biti važan izvor za njihovo objašnjenje.

Nema sumnje da je dr. Ljubomir Antić i svojim knjigama i mnogim svojim znanstvenim radovima dao hrvatskoj historiografiji doprinos trajne vrijednosti. No, ne može se zaobići niti njegova aktivnost na političkom području. Odmah se mora istaknuti da bavljenje politikom nije ni najmanje ugrozilo njegov integritet kao znanstvenika. Bolji njegovi poznavatelji sjećaju ga se iz 1971. kada je sudjelovao u studentskom pokretu. U političkom životu angažirao se od 1989. radeći na osnivanju prve političke nekomunističke stranke – HSLŠ. Bio je zastupnik u Hrvatskom državnom saboru (1992.-1995.) te zastupnik u Skupštini grada Zagreba. U Hrvatskom državnom saboru obnašao je razne dužnosti: bio je predsjednik saborskog Odbora za ljudska prava i prava etničkih manjina, član Komisije za utvrđivanje ratnih i poratnih žrtava (1992.), član saborskog Odbora za mirnu reintegraciju hrvatskih okupiranih područja (1995.), član Odbora za obilježavanje 50. obljetnice bleiburških žrtava i žrtava Križnog puta (1995.), kao i član Komisije za pomilovanja. Dr. Antić vodio je dnevničke zapise od devedesetih godina pa će njegov politički put i njegov pogled na političke ljude i događaje biti poznati kada oni budu tiskani. Ponešto od toga objavljeno je već u Matičinu *Vijencu*. Vjieran je i vrijedan član Matice hrvatske i desetljećima surađuje u njenim časopisima i publikacijama.

Ovaj prikaz ne bi bio potpun kad ne bismo rekli ono što je samom dragom pokojniku u razgovoru s autorom ovih redaka bila draga tema: tajna otkrivanja i veličina *Svetog pisma*. Blagi dodir Božje ruke na svom ramenu Ljubo je trajno osjećao. Kao i svi veliki ljudi, on se nasmiješio kada je došao njegov čas. Hrvatska historiografija s njim je izgubila jednog od svojih najboljih i najlucidnijih ljudi.

Mato Artuković